

Izvirni znanstveni članek
UDK 347.77:004.65:061.1EU(497.4)

Pravno varstvo podatkovnih baz (izbrani pravni vidiki)

MAG. JURE LEVOVNIK,
partner v Odvetniški pisarni
Jadek & Pensa, d. n. o. – o. p.*

1. Uvod

Pod pojmom podatkovna baza (ali tudi baza podatkov¹) navadno razumemo bolj ali manj obsežno (elektronsko) zbirko gradiva, urejenega oziroma upravljanega na način, ki omogoča enostaven dostop do posameznih elementov gradiva in njihovo obdelavo. Podatkovne baze so nastale kot plod zbiranja, razvrščanja in urejanja podatkov, enega osnovnih gradnikov človekovega razvoja in napredka. Njihova temeljna funkcija je informacijska: v nekaterih primerih sploh omogočajo, drugič pa »zgolj« olajšujejo dostop do podatkov ter njihovo obdelavo in uporabo.² Podatkovne baze omogočajo shranjevanje velikih količin podatkov, centraliziran nadzor nad podatki, možnost hitre obdelave in preoblikovanja podatkov, vzdrževanje kompleksnih sistemov povezav med podatki in nadzor nad dostopom do podatkov. S temi funkcionalnostmi so postale ključni instrument razvoja informacijskega trga in informacijske družbe.

Podatkovne baze se pojavljajo v najrazličnejših oblikah in se uporabljajo na tako rekoč vseh področjih človekove dejavnosti (v znanosti, športu, politiki, ekonomiji, pravu, kulturi, upravi, industriji zabave itd.). So sestavni del našega zasebnega in poklicnega vsakdanjika in jih lahko srečamo npr. v obliki telefonskega imenika, slovarja, enciklopedije, antologije, spletnega imenika, baze predpisov, strokovnih člankov in sodne prakse, kataloga ponudnikov blaga in storitev z določenega področja, zbirke kuharskih receptov, zbirke športnih rezultatov, registra nepremičnin, registra podjetij, interne baze strank podjetja, baze osebnih podatkov, baze podatkov o ekonomskem obnašanju kupcev itd.

* jure.levovnik@jadek-pensa.si. Rokopis končan 18. 3. 2014.

¹ Pojma uporabljam kot sopomenki.

² Primerjaj Herr (2008), str. 29.

Izdelava podatkovne baze pogosto zahteva občutne naložbe (finančne, tehnične, človeške). V digitalni dobi, ko je mogoče hitro in enostavno prekopirati in ponovno uporabiti velike količine podatkov iz že obstoječih baz, so tovrstne naložbe v izdelavo baz postale zelo ranljive. V pravu se je zato porodilo spoznanje, da je treba izdelovalcem podatkovnih baz – z namenom spodbujanja izdelovanja podatkovnih baz – zagotoviti pravno varstvo, na podlagi katerega bi lahko tretjim osebam prepovedali določene posege v svoje baze in s tem zaščitili svoje naložbe.

2. Varstvo naložb v izdelavo podatkovnih baz

Pravno varstvo podatkovnih baz je na ravni EU urejeno z Direktivo 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov (Direktiva), ki je omogočila harmonizacijo dvotirnega pravnega varstva podatkovnih baz, in sicer (1) varstva na podlagi avtorske pravice in (2) varstva na podlagi tako imenovane pravice *sui generis*, ki je namenjena varstvu naložbe (če je ta znatna) izdelovalca podatkovne baze v pridobivanje, preverjanje ali predstavitev vsebine podatkovne baze. Medtem ko se avtorska pravica veže na strukturo baze oziroma na bazo kot táko (pod pogojem, da izbira, uskladitev ali razporeditev vsebine baze pomeni individualno intelektualno stvaritev), pa se pravica *sui generis* veže na sámo vsebino baze (gradivo oziroma podatke), ki je odraz naložbe v izdelavo baze. Pravica *sui generis* velja ne glede na upravičenost do varstva z avtorsko ali drugimi pravicami.³

Pravica *sui generis* je, poenostavljeno povedano, izključna pravica izdelovalca podatkovne baze, ki je v izdelavo baze vložil znatno naložbo, da (razen v primeru nekaterih predpisanih izjem) prepreči neupravičeno jemanje izvlečkov in/ali ponovno uporabo celotne vsebine svoje baze ali njenega bistvenega dela. Gre za pravico, ki je prenosljiva; nastane z dnem zaključka izdelave baze ter traja še 15 let po 1. januarju v letu, ki sledi dnevu izdelave baze.

Uvedba povsem nove izključne pravice je bila posledica spoznanja, da so za izdelavo podatkovnih baz potrebne znatne človeške, tehnične in finančne naložbe, medtem ko sodobna tehnologija omogoča, da se baze lahko kopirajo ali se dobi dostop do njih le za majhen del stroškov, potrebnih za njihovo neodvisno stvaritev.⁴ Neupravičeno jemanje izvlečkov in/ali ponovna uporaba vsebine baze sta dejanji, ki imata lahko resne gospodarske in tehnične posledice.⁵ Pravno varstvo naj bi spodbujalo naložbe v napredne sisteme za obdelavo informacij, ki so potrebni zaradi skokovitega povečevanja količine informacij v vseh gospodarskih in industrijskih sektorjih.⁶

³ Člen 7(4) Direktive. Glej tudi člen 141a(2) Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP).

⁴ Uvodni izjavi 7 in 38 Direktive.

⁵ Uvodna izjava 8 Direktive.

⁶ Uvodna izjava 10 Direktive.

Posebna oblika pravnega varstva podatkovnih baz se je izkazala za potrebno zato, ker avtorska pravica, ki je bila tradicionalno osrednji temelj varstva podatkovnih baz, izdelovalcu baze ne omogoča, da bi preprečil kopiranje in uporabo same vsebine baze ter s tem zaščitil svojo naložbo v pridobitev, predstavitev ali preveritev vsebine baze.⁷ Avtorska pravica npr. ne varuje baz s preprosto strukturo (abecedni vrstni red, časovna razporeditev podatkov itd.), četudi so bila morda v izdelavo baze vložena ogromna sredstva.

Splošno prevladujoče stališče v tuji literaturi je, da je pravica *sui generis* svojevrstna pravica intelektualne lastnine, ki ima podobne značilnosti kot avtorska pravica.⁸ Usmerjena je v zagotovitev varstva in plačila naložbe izdelovalca podatkovne baze v pridobivanje, preverjanje ali predstavitev vsebine podatkovne baze,⁹ nastane pa le, če je takšna naložba znatna. Njenemu imetniku daje izključno upravičenje, da prepove jemanje izvlečkov oziroma ponovno uporabo celotne ali znatnega dela vsebine baze. Tako kot v avtorsko pravico je tudi v pravico *sui generis* vraščen nenehen konflikt med interesi izdelovalca baze (imetnika pravice) na eni strani (ki želi ustrezen nadzor nad vsebino svoje baze) in uporabnikov (ki želijo čim bolj prost dostop do vsebine baze) na drugi strani.

Slovenski zakonodajalec je Direktivo v delu, ki se nanaša na pravico *sui generis*, implementiral tako, da je v poglavje o sorodnih pravicah uvrstil tako imenovane pravice izdelovalcev podatkovnih baz.¹⁰ Slovenska ureditev v bistvenih elementih sledi ureditvi pravice *sui generis* iz Direktive.

3. Pojem podatkovne baze

3.1. Uvod

V Direktivi je podatkovna baza opredeljena kot zbirka neodvisnih del, podatkov ali drugega gradiva, ki je sistematično ali metodično razporejeno in individualno dostopno z elektronskimi in drugimi sredstvi.¹¹ Praktično enotno stališče je, da je definicija podatkovne baze široka.¹²

⁷ Glej tudi uvodno izjavo 38 Direktive.

⁸ Tako npr. Hugenholtz (2005). Glej tudi Westkamp (2003a), str. 1. To potrjuje tudi Komisija (First Evaluation, str. 8). Več o pravni naravi glej npr. še Leistner (2000), str. 128–143.

⁹ Uvodni izjavi 39 in 40 Direktive. Glej tudi odstavek 46 *BHB*.

¹⁰ Glej naslov 6. oddelka petega poglavja ZASP.

¹¹ Člen 1(2) Direktive.

¹² Beunen (2007), str. 49; Davison (2003), str. 70; Derclaye (2007), str. 4; Hugenholtz (2004); Westkamp (2003a), str. 3; Leistner (2000), str. 41; Stokes (2009), str. 60. Takšen je bil očitno tudi namen normodajalca (glej odstavek 20 *OPAP*).

Pravnega varstva po Direktivi ne uživajo računalniški programi, ki se uporabljajo pri izdelavi ali delovanju podatkovnih baz, dostopnih z elektronskimi sredstvi.¹³ Varstvo pa se lahko razteza tudi na gradiva, nujna za delovanje ali vpogled v določene baze podatkov, npr. tezavre in indeksacijske sisteme.¹⁴

3.2. Oblika podatkovne baze

Definicija zajema baze v vseh oblikah,¹⁵ ne glede na namen uporabe, vsebino, način shranjevanja podatkov ali način dostopa do podatkov.¹⁶ Varstvo tako ni omejeno le na elektronske (digitalne) baze (bodisi *on-line* bodisi *off-line*¹⁷), temveč se razteza tudi na baze v kakršnikoli drugi, neelektronski obliki (elektromagnetski, elektrooptični ali analogni).¹⁸

Ne glede na obliko baze pa je že po naravi stvari bistveno, da je fiksirana na nosilcu¹⁹ (ne more biti npr. v ustni obliki, kar si je v praksi tudi težko predstavljati); fiksacija je pogoj, da je do posameznih elementov vsebine sploh mogoče dostopati.

3.3. Vrste gradiva

Vsebino podatkovne baze lahko sestavljajo avtorska dela, podatki ali kakršnokoli drugo gradivo (besedila, zvoki, podobe, številke, dejstva itd.).²⁰ Zdi se, da je Direktiva želela med podatkovne baze uvrstiti zbirke kakršnihkoli vrst gradiva, brez vnaprejšnjih omejitev.

Med avtorska dela spadajo avtorska dela vseh vrst (npr. literarna, likovna, glasbena), pri čemer oblika avtorskega dela ni pomembna, prav tako ne vrsta njegovega materialnega nosilca. Tako bi bilo teoretično mogoče, da bi tudi umetnostna galerija ali knjižnica veljali za podatkovno bazo (ob izpolnjevanju drugih pogojev iz definicije).

Kaj je mišljeno s pojmom »podatki«,²¹ je že nekoliko manj jasno. Brez dvoma je to gradivo, ki ne izpolnjuje pogojev za avtorsko delo. Ni pomembno, za kakšne vrste podatkov gre.²² Neka-

¹³ Člen 1(3) Direktive.

¹⁴ Uvodna izjava 20 Direktive.

¹⁵ Člen 1(1) Direktive.

¹⁶ Gaster (1999), str. 30, odstavek 28.

¹⁷ Gaster (1999), str. 30, odstavek 27.

¹⁸ Uvodni izjavi 13 in 14 Direktive.

¹⁹ Odstavek 29 *OPAP*.

²⁰ Uvodna izjava 17 Direktive.

²¹ Ki se v pravni znanosti pogosto (čeprav nepravilno) uporablja kot sinonim za pojem »informacije« (gl. npr. Bensing (1999), str. 125).

²² Odstavek 22 *OPAP*. Tako npr. tudi Pitkänen, Virtanen, Välimäki, str. 4.

teri avtorji²³ menijo, da so podatki pravzaprav informacije, ki so človeku razumljive in imajo neki pomen, ne pa surovi podatki, ki človeku niso razumljivi.

Najmanj definiran je pojem »drugo gradivo«. Težko si je zamisliti, kaj poleg avtorskih del in podatkov bi bilo v ta pojem lahko še zajeto. Teoretično bi lahko zajemal karkoli, kar ni avtorsko delo ali podatek. Uvodne izjave Direktive kot drugo gradivo omenjajo besedila, zvoke, podobe, številke, dejstva, kar kaže na to, da se lahko pojma »podatki« in »drugo gradivo« tudi prekrivata.

Pri vrstah gradiva ni pomembno, ali je gradivo ustvaril izdelovalec baze sam ali tretja oseba.²⁴ Gradivo je torej lahko obstajalo že prej, lahko pa je ustvarjeno šele za potrebe izdelave podatkovne baze.²⁵

3.4. Neodvisnost gradiva

Da lahko govorimo o podatkovni bazi, morajo biti elementi vsebine, ki jo baza vsebuje, drug od drugega neodvisni. To je pomemben pogoj,²⁶ ki ga marsikatera zbirka ne bo izpolnjevala.

Neodvisnost pomeni, da morajo biti elementi vsebine med seboj ločljivi, ne da bi bila zaradi ločljivosti spremenjena njihova informativna, literarna, umetniška, glasbena ali druga vrednost.²⁷ Da bi bil neodvisen, mora torej element vsebine imeti lastno neodvisno informativno vrednost:²⁸ njegov pomen ne sme biti odvisen od neke druge informacije.²⁹ Pojem neodvisnosti se torej v smislu Direktive razume kot konceptualna oziroma logična, in ne kot fizična neodvisnost.³⁰ Pogoj neodvisnosti se razlaga tudi tako, da dodajanje ali odzemanje elementov vsebine ne sme pomeniti, da bi baza kot celota izgubila svoj pomen oziroma celovitost.³¹

Če so elementi vsebine med seboj ločljivi na način, da izločitev enega elementa ne vpliva na vrednost oziroma pomen celotne vsebine, potem je ta pogoj izpolnjen.³² Direktiva primeroma pojasnjuje, da ravno iz tega razloga posnetek avdiovizualnega, kinematografskega, literarnega

²³ Npr. Derclaye (2008), str. 58.

²⁴ Odstavek 24 *OPAP*.

²⁵ Derclaye (2008), str. 57.

²⁶ Leistner (2000), str. 46.

²⁷ Odstavek 29 *OPAP*. Podobno: Leistner (2000), str. 47.

²⁸ Odstavek 32 *OPAP*. Glej tudi: Westkamp (2003), str. 36.

²⁹ Leistner (2000), str. 48 in 49; Westkamp (2003), str. 34; Bensinger in Grützmacher v: Derclaye (2008), str. 62.

³⁰ Aplin (2005), str. 46–47. Element gradiva je konceptualno neodvisen, kadar ima enak pomen tako znotraj kot tudi zunaj zbirke.

³¹ Primerjaj Derclaye (2008), str. 62.

³² Primerjaj Bensinger (1999), str. 128.

ali glasbenega dela kot tak ne spada na področje uporabe Direktive³³ in ga tako ni mogoče opredeliti kot podatkovno bazo. Razlog za to je, da posamezni elementi tovrstnih del niso neodvisni drug od drugega, saj delu ne morejo biti odvzeti ali dodani, ne da bi to izgubilo pomen, vrednost oziroma sporočilo (iz knjige npr. ni mogoče odvzeti enega poglavja, ne da bi s tem celotno delo izgubilo del pomena oziroma vrednosti). Kot primer del, ki niso podatkovne baze, se pogosto navajajo tudi multimedijska dela in videoigre.

3.5. Sistematična ali metodična urejenost gradiva

Gradivo v podatkovni bazi mora biti sistematično ali metodično urejeno. Sodišče EU (SEU) je pojasnilo, da je gradivo sistematično ali metodično urejeno tedaj, ko obstaja zbirka na trajnem nosilcu kakršnekoli vrste in vsebuje tehnično sredstvo (npr. elektronski, elektromagnetni ali elektrooptični proces) ali drugo sredstvo (npr. indeks, kazalo, načrt ali poseben način razvrstitve), ki v okviru vsebine zbirke omogoča izločitev vsakega neodvisnega elementa.³⁴ Po tem se baza podatkov v smislu navedene definicije razlikuje od zbirke gradiv, ki nima nobenega sredstva za obdelavo posameznih sestavnih elementov³⁵ (npr. v primeru zbirk tridimenzionalnih objektov) oziroma ki uporabniku ne omogoča, da bi izločil posamezni element. Način, na katerega je gradivo dostopno, torej ni pomemben.

V teoriji se poudarja, da je bistveno, da je gradivo razvrščeno na logičen, prikladen in urejen način,³⁶ ni pa treba, da bi bila razvrstitev individualna intelektualna stvaritev. Za izpolnitev tega pogoja tudi ni treba, da bi bilo gradivo shranjeno na organiziran način³⁷ oziroma da bi bila urejenost gradiva navzven razvidna. Zadošča, da obstaja neko sredstvo (kakršnekoli oblike), ki omogoča priklic želenega elementa vsebine baze.

3.6. Posamična dostopnost elementov vsebine

Medtem ko je SEU glede sistematične ali metodične urejenosti že dalo določene smernice, pa to ne velja glede pogoja posamične dostopnosti elementov vsebine. Ta pogoj je tesno povezan tako s pogojem sistematične ali metodične urejenosti kot tudi s pogojem posamične dostopnosti in se v teoriji razlaga na različne načine.³⁸ Bistveno je, da mora obstajati funkcija iskanja

³³ Uvodna izjava 17 Direktive.

³⁴ Odstavek 30 *OPAP*.

³⁵ Odstavek 31 *OPAP*.

³⁶ Derclaye (2008), str. 65.

³⁷ Uvodna izjava 21 Direktive.

³⁸ Več o tem Derclaye (2008), str. 65–67.

po vsebini baze³⁹ oziroma sredstvo za iskanje med posamičnimi elementi baze, ki omogoča priklic posameznega elementa, ne da bi bilo treba za to preiskati celotno vsebino baze.⁴⁰ Ni pa treba, da bi bil priklic posameznega elementa omogočen samo človeku; temu pogoju je zadoščeno tudi, če priklic podatkov in njihova uporaba potekata v napravi (npr. računalniku) brez sodelovanja človeka.⁴¹

3.7. Dodatni pogoji

Iz prakse SEU izhaja, da posebnost izraza »baza podatkov« v smislu Direktive temelji na funkcionalnem kriteriju in da je pojem treba razumeti tudi v smislu funkcije baze kot sistema za shranjevanje in obdelavo informacij.⁴² To napeljuje na stališče, da je za opredelitev zbirke kot podatkovne baze bistveno tudi to, da ima funkcijo sistema za shranjevanje in obdelavo informacij in da ni le zbirka predmetov, ki je namenjena npr. estetskim ali drugačnim užitek imetnika ali uporabnikov. Tudi nekateri avtorji se zavzemajo za restriktivno razlago pogojev za podatkovno bazo, iz katere bi sledilo, da mora imeti baza informacijski namen.⁴³ Ta pogoj bi iz definicije podatkovne baze izključil marsikatero zbirko tridimenzionalnih objektov, zlasti takšnih, ki niso avtorska dela.

Ker je podatkovna baza oblika zbirke, se postavlja tudi vprašanje, ali je količina gradiva, ki ga vsebuje baza, kvalifikatorni element, da lahko govorimo o podatkovni bazi. Definicija v Direktivi na to vprašanje ne daje odgovora. Zlasti se postavlja vprašanje, ali obstaja spodnja meja količine gradiva, pod katero ne moremo govoriti o podatkovni bazi, čeprav sicer zbirka izpolnjuje vse v definiciji podatkovne baze izrecno določene elemente.⁴⁴

Po eni strani Direktiva nikjer izrecno ne zahteva, da bi morale iti pri podatkovni bazi za večjo količino gradiva,⁴⁵ po drugi strani pa bi že pojem »zbirka« lahko napeljeval na to, da mora baza vsebovati določeno kritično količino gradiva, ki pomeni več kot le majhno število elementov.⁴⁶

³⁹ Koo (2010), str. 314.

⁴⁰ Beunen (2007), str. 59. Podobno: Hugenholtz v: Beunen (2007), str. 59; Westkamp (2003), str. 38; Bensinger (1999), str. 130.

⁴¹ Bensinger (1999), str. 131.

⁴² Odstavka 27 in 28 *OPAP* ter uvodni izjavi 10 in 12 Direktive.

⁴³ Npr. Beunen (2007), str. 66 in 69; Davison (2003), str. 71.

⁴⁴ Zadevo še bolj zaplete uvodna izjava 19 Direktive, kjer je zapisano, da zbirka (kompilacija) več posnetkov glasbenih izvedb na CD-ju ne pade v predmet varstva po Direktivi tudi zato, ker ne pomeni zadostne naložbe, da bi lahko bila predmet varstva s pravico *sui generis*.

⁴⁵ Kot je to sprva v postopku sprejemanja Direktive predlagal Evropski parlament.

⁴⁶ Primerjaj Derclaye (2008), str. 55–56.

SEU je potrdilo, da zahteva po določeni količini gradiva ne obstaja,⁴⁷ tako da bi teoretično podatkovna baza lahko bila sestavljena zgolj iz dveh elementov.⁴⁸ V teoriji glede tega vprašanja ni enotnega stališča.⁴⁹ Zanimivo je stališče, da bi morala baza vsebovati vsaj toliko elementov gradiva, da posamezni element ne bi mogel pomeniti kakovostno ali količinsko znatnega dela,⁵⁰ s čimer bi se preprečila monopolizacija sicer nevarovanega gradiva.

3.8. Primeri zbirk, ki so podatkovne baze

Iz tuje literature in tam navedene sodne prakse⁵¹ izhaja, da so bili kot podatkovne baze že priznani denimo: zbirka povesti, zbirka pesmi, zbirka filmov, zbirka glasbenih del, zbirka računalniških programov, seznam podatkov v računalniških programih, koledar nogometnih tekem, bibliografije, časopisi, revije, sezname strank, zemljevidi, zbirke hiperpovezav, spletne strani, spletna mesta⁵² (razen kadar so posamezne strani odvisne druga od druge), knjižnice, rezultati športnih tekem, zbirka poslovnih in pravnih informacij o podjetjih, sezname TV-programov, telefonski imeniki, sezname prodajanih nepremičnin, seznam elektronskih naslovov, zbirka receptov, seznam mest, zbirka pravnih besedil, sezname finančnih poročil in podatkov in še bi lahko naštevali.

Že na prvi pogled se vidi, da so tuja sodišča pojem podatkovne baze razlagala dokaj široko,⁵³ v nekaterih primerih verjetno celo preširoko. Iz tuje literature je mogoče razbrati, da so sodišča v večini omenjenih primerov preprosto predpostavljala, da so našete zbirke podatkovne baze, ne da bi posebej preverjala izpolnjevanje vsakega posameznega pogoja iz definicije.⁵⁴ To napeljuje na ugotovitev, da sodišča vprašanju, ali je neka zbirka podatkovna baza, navadno ne namenjajo veliko pozornosti, kar lahko pomeni tveganje, da določeni zbirki priznajo varstvo na podlagi pravice *sui generis*, čeprav si takega varstva morda sploh ne bi zaslužila ali ga niti ne bi potrebovala.

⁴⁷ Odstavek 24 *OPAP*.

⁴⁸ Derclaye (2008), str. 56. Derclaye opozarja na nevarnost, da bi se v takih primerih lahko varstvo take baze zelo približalo varstvu posameznih podatkov.

⁴⁹ Za nasprotna stališča glej npr. Beunen (2007), str. 67–68. Glej še Leistner (2000), str. 45; Derclaye (2008), str. 273; Bensinger v: Beunen (2007), str. 68.

⁵⁰ Beunen (2007), str. 68–69.

⁵¹ Delno povzeto po Derclaye (2008), str. 69–72.

⁵² Več o tem tudi Leistner (2000), str. 62–64.

⁵³ Glej tudi Hugenholtz, Maurer, Onsrud (2001), str. 789.

⁵⁴ Derclaye (2008), str. 72.

4. Pogoji za nastanek pravice *sui generis*

4.1. Uvod

Za nastanek pravice *sui generis* se zahteva, da je pridobitev, preveritev ali predstavitev vsebine baze zahtevala kakovostno ali količinsko znatno naložbo. Naložba mora torej biti znatna in mora biti usmerjena v izdelavo podatkovne baze.⁵⁵

4.2. Vrste naložb

Pojem »naložba« se razlaga široko. Upoštevajo se vse vrste naložb, ki so usmerjene v izdelavo podatkovne baze, npr. zagotovitev finančnih sredstev ali pa poraba časa, truda in energije.⁵⁶ Naložbe so torej lahko finančne (denarna sredstva), materialne (v smislu pridobitve opreme za izdelavo baze) ali človeške (čas, trud in energija).⁵⁷

4.3. Znatnost naložbe

Iz Direktive ni razvidno, kdaj se neka naložba šteje za znatno, prav tako pa se do tega vprašanja še ni opredelilo niti SEU. Že na prvi pogled je jasno, da gre pri pojmu »znatna« za pomensko zelo odprt standard, ki dopušča različne razlage.⁵⁸

Prvo vprašanje, ki se postavlja, je, kakšno naj bo merilo presoje znatnosti: ali je za presojo znatnosti pravilneje uporabiti objektivno merilo (ne upoštevajoč konkretnega izdelovalca, njegove finančne, tehnične in druge zmožnosti) ali subjektivno merilo (upoštevajoč konkretnega izdelovalca, njegove finančne, tehnične in druge zmožnosti). Če bi uporabili subjektivno merilo, bi enako velika naložba enkrat lahko bila znatna (če bi bil njen izdelovalec manjši subjekt), drugič pa neznatna (če bi bil njen izdelovalec velik subjekt). To z vidika pravne varnosti in predvidljivosti ne bi bilo primerno, poleg tega pa bi omogočalo zlorabe in presojo znatnosti naložbe močno otežilo. Zato se zdi primernejše objektivno merilo.⁵⁹ Vendar pa to ne pomeni, da pri presoji, ali je naložba znatna, ne bi smeli konkretne naložbe vsaj na načelni ravni

⁵⁵ Pogoje za varstvo s pravico *sui generis* je že razlagalo tudi SEU: glej sodbe v zadevah *OPAP*, *Veikkaus*, *Svenska Spel*, *BHB*. Ker so si obrazložitve v teh štirih sodbah v nekaterih delih identične, se bom v takih primerih skliceval samo na sodbo *OPAP*.

⁵⁶ Uvodna izjava 40 Direktive in odstavek 44 *OPAP*.

⁵⁷ Uvodna izjava 7 Direktive. Primerjaj Derclay (2008), str. 73–74. Med človeške naložbe spadajo tudi tiste v sposobnosti, znanje, tehnično ustvarjalnost ali psihološke naložbe (primerjaj Gaudrat v: Derclay (2008), str. 74).

⁵⁸ Tako tudi Derclay (2008), str. 75.

⁵⁹ Tako tudi Derclay (2008), str. 84.

primerjati z morebitnimi naložbami v baze s primerljivo vsebino in velikostjo.⁶⁰ Objektivno merilo bo pogosto smiselno dopolniti tudi z določenimi subjektivnimi merili, ki odražajo specifično naravo konkretnega primera.⁶¹

V tuji literaturi so mnenja o tem, kaj se šteje za znatno naložbo, zelo različna. Zagovorniki nizkega praga menijo, da zadošča že simbolična naložba⁶² oziroma naložba, ki izključuje povsem neznatne izdatke (vsakodnevne naložbe).⁶³ Zanimivo je stališče, da je vsaka naložba, ki si jo je nekdo tretji želel prihraniti s kopiranjem vsebine tuje baze, očitno dovolj znatna, da si naložba zasluži varstvo.⁶⁴ Prepričljivo se zdi tudi stališče, da bi Direktiva zgrešila namen spodbujanja razvoja informacijskega trga, če bi varovala le baze, ki so rezultat velikih naložb.⁶⁵ Na drugi strani zagovorniki visokega praga menijo, da je pogoj »znatna« moral biti zapisan z namenom. Nekateri izmed njih menijo, da visok prag zmanjšuje nevarnost monopolizacije informacij,⁶⁶ medtem ko nizek prag pomeni, da več manjših baz postane predmet izključne pravice *sui generis* in da se s tem javna domena oži.

V tuji sodni praksi so sodišča kot znatne štela zelo različne naložbe, npr. plačilo 800 evrov na mesec, nekaj ur dela, stalno vnašanje in preverjanje informacij, izdelava seznama 1650 e-naslovov, izdelava zbirke 251 hiperpovezav na spletne strani organizacij za starše.⁶⁷ Nekateri teoretiki menijo, da velika večina sodišč držav članic EU zagovarja nizek prag in redko zavrne varstvo zaradi prenizke naložbe.⁶⁸

4.4. Količinski in/ali kakovostni vidik

Ali je naložba znatna, se lahko presoja bodisi s količinskega bodisi s kakovostnega vidika. SEU je pojasnilo, da se količinska presoja naložbe nanaša na sredstva, ki jih je mogoče izraziti s številkami (npr. denar, čas ali število ljudi), ne pa tudi na količino podatkov v bazi ali na količino naložbe. Kakovostna presoja naložbe, ki naj bi bila po mnenju nekaterih v razmerju do količinske dopolnilna,⁶⁹ pa se nanaša na trud, ki ga ni mogoče količinsko opredeliti (npr.

⁶⁰ Primerjaj Beunen (2007), str. 145, in *Svenska Spel* (mnenje AG), odstavka 38 in 39.

⁶¹ Tako tudi Westkamp (2003), str. 124–126.

⁶² Pollaud-Dulian v: Derclaye (2008), str. 84.

⁶³ Npr. Gaster (1999), str. 121, odstavek 476. Enako Beurskens (2004), str. 49.

⁶⁴ Glej npr. Leistner (2000), str. 168; Beurskens (2004), str. 49.

⁶⁵ Derclaye (2008), str. 88.

⁶⁶ Westkamp v: Derclaye (2008), str. 87. Glej tudi Westkamp (2003a), str. 4 in naslednje. Derclaye se s tem stališčem ne strinja (glej Derclaye (2008), str. 87).

⁶⁷ Za pregled konkretnih primerov iz tuje sodne prakse glej Derclaye (2008), str. 76–83.

⁶⁸ Derclaye (2008), str. 83.

⁶⁹ Leistner (2000), str. 162. Enako Beunen (2007), str. 107.

intelektualni trud ali poraba energije),⁷⁰ ne pa tudi na kakovost elementov gradiva v bazi.⁷¹ Ni treba, da bi naložba vključevala ustvarjalnost, individualnost ali izvirnost (v smislu avtorskega prava).⁷²

4.5. Predmet (namen) naložbe

Za pridobitev pravice *sui generis* so upoštevne samo tiste naložbe, ki se nanašajo na pridobivanje, preverjanje ali predstavitev vsebine baze. Gre za naložbe, namenjene vzpostavitvi same baze.⁷³ Naložbe, usmerjene v dejavnosti, ki niso izdelava podatkovne baze, niso upoštevne.

• Pridobivanje vsebine

Izdellovalec lahko vsebino baze v celoti ali deloma ustvari sam ali jo pridobi iz enega ali več virov. SEU pojem naložbe v pridobivanje vsebine baze razlaga ozko, in sicer da ta zajema sredstva, namenjena pridobivanju obstoječih elementov in njihovemu zbiranju v tej bazi, ne vključuje pa sredstev, zagotovljenih za ustvarjanje elementov vsebine baze podatkov.⁷⁴ Ta razlaga izhaja iz namena pravice *sui generis*, ki je v spodbujanju vzpostavitve sistemov za shranjevanje in obdelavo obstoječih informacij, ne pa v ustvarjanju gradiv, ki bi lahko bila pozneje zbrana v bazi podatkov.⁷⁵

S tem stališčem je SEU implicitno zavrnilo tako imenovano teorijo *spin off*, ki je nastala v nizozemski sodni praksi in v skladu s katero so sodišča zavračala obstoj pravice *sui generis* v povezavi z bazami, ki so jih njihovi izdelovalci izdelali kot stranski proizvod svoje osnovne dejavnosti (npr. koledarji dogodkov, TV-sporedi in radijski sporedi, letalski ali vlakovni vozni red, telefonski imenik, cene delnic, sezname športnih parov), če so vsebino baze imeli na voljo že na podlagi opravljanja svoje osnovne dejavnosti.⁷⁶ Po drugi strani pa je SEU tudi povzelo številne argumente, na katere je oprta omenjena teorija.⁷⁷

V praksi bo v primeru baz s podatki, ki jih je ustvaril izdelovalec, pogosto težko ugotoviti obstoj znatne naložbe, ki bi bila neodvisna od naložbe v ustvarjanje podatkov, saj je težko

⁷⁰ Odstavek 44 *OPAP*.

⁷¹ Derclaye (2008), str. 91.

⁷² Primerjaj Bensinger (1999), str. 157.

⁷³ Odstavek 39 *OPAP*.

⁷⁴ Odstavek 40 *OPAP*.

⁷⁵ Odstavka 39 in 41 *OPAP*, v povezavi z uvodno izjavo 39 Direktive.

⁷⁶ Več o tem Derclaye (2008), str. 94 in naslednje; Beunen (2007), str. 107 in naslednje; Derclaye (2004); Hugenholtz (2005), str. 203–219; Hugenholtz (2003).

⁷⁷ Tako Hugenholtz (2005).

potegniti črto med dejavnostjo ustvarjanja podatkov in dejavnostjo pridobivanja podatkov.⁷⁸ Zato se lahko zgodi, da bo večina podatkovnih baz, ki so edini vir podatkov, ki jih vsebujejo (tako imenovane baze *sole source*), ostala brez varstva s pravico *sui generis*,⁷⁹ kar načeloma vsaj delno preprečuje nastanek monopolov nad informacijami v tovrstnih bazah, ki bi jih ustvarjalo varstvo na podlagi pravice *sui generis*.⁸⁰

Med naložbe v pridobivanje podatkov načeloma spadajo tudi plačila licenčnin za pridobitev podatkov ali drugega gradiva.⁸¹ Vprašanje pa je, ali se kot naložba v pridobivanje podatkov šteje tudi plačilo za pridobitev podatkov, kadar gre za pridobitev vsebine iz enega samega vira, ki je tudi edini vir podatkov. Glede tega v literaturi ni enotnega stališča,⁸² je pa odgovor na to vprašanje zelo pomemben. Če bi se takšna naložba štela za upošteveno, bi bilo stališče SEU, po katerem naložba v ustvarjanje podatkov ni upoštevana, mogoče dokaj preprosto obiti: družba, ki bi ustvarila podatke, bi ustanovila hčerinsko družbo, hčerinska družba pa bi nato kupila podatke od družbe matere in iz njih ustvarila bazo ter uveljavljala pravico *sui generis*.

Za izdelovalce podatkovnih baz, ki tudi sami ustvarjajo podatke za podatkovne baze, je glede na predstavljeno stališče SEU zelo pomembno, da skrbno vodijo evidence o naložbah v aktivnosti, ki s samim ustvarjanjem podatkov niso povezane, saj se bodo samo te upoštevale v primeru spora o obstoju oziroma kršitvi pravice *sui generis*.⁸³

• Preverjanje vsebine

Naložba v preverjanje vsebine zajema sredstva, ki so zaradi zagotavljanja zanesljivosti informacije v tej bazi namenjena preverjanju pravilnosti (točnosti) pridobljenih gradiv ob vzpostavitvi te baze in tudi v obdobju njenega delovanja.⁸⁴ V tem pojmu so zajete aktivnosti preverjanja, popravljanja in posodabljanja vsebine.⁸⁵ Ni pa nujno, da bi baza morala biti zaradi teh aktivnosti kakorkoli spremenjena.⁸⁶

⁷⁸ Derclay (2008), str. 94–95.

⁷⁹ Derclay (2008), str. 96.

⁸⁰ Obstajajo tudi protargumenti, zakaj naj to stališče SEU vendarle ne bi bilo učinkovito za preprečevanje monopolov nad informacijami (glej Beunen (2007), str. 133–134; Hugenholtz (2005)).

⁸¹ Glej npr. Leistner (2000), str. 150–151; Bensinger (1999), str. 158.

⁸² Več o tem Beunen (2007), str. 127; Westkamp (2003), str. 119. Glej tudi Gaster (1999), str. 122, odstavki 478–480.

⁸³ Podobno Koo (2010), str. 315.

⁸⁴ Odstavek 43 *OPAP*.

⁸⁵ Hugenholtz v: Derclay (2008), str. 97.

⁸⁶ Gaudrat v: Derclay (2008), str. 97.

Sredstev, namenjenih preverjanju gradiva v fazi ustvarjanja gradiva, ki je pozneje zbrano v bazi podatkov, pojem »preverjanje vsebine« ne zajema.⁸⁷

• Predstavitev vsebine

Naložba v predstavitev vsebine zajema sredstva, namenjena temu, da se bazi doda funkcija obdelave podatkov, tj. tista sredstva, ki so namenjena za sistematično ali metodično razvrstitev gradiva, vsebovanega v bazi, in tudi za organiziranje njihove individualne dostopnosti.⁸⁸

Kot primer tovrstnih naložb se v literaturi navajajo naložbe v izdelavo uporabniškega vmesnika, tezavra, indeksa, prenosa med različnimi mediji (npr. digitalizacija podatkov iz analogne oblike), prevoda vsebine baze v druge jezike,⁸⁹ pa tudi npr. izdelava spletne strani za bazo, nakup strojne in programske opreme, potrebne za izdelavo in predstavitev baze⁹⁰ ter dodajanje informacij osnovnim podatkom (npr. povzetkov ali opisov).

5. Imetnik pravice *sui generis*

Pravica *sui generis* izvorno pripada izdelovalcu baze.⁹¹ To je oseba, ki prevzame pobudo in tveganje investiranja v izdelavo baze. Podpogodbениki se ne štejejo za izdelovalce.⁹² Imetnik pravice je lahko tako fizična kot tudi pravna oseba.

Kdo se šteje za izdelovalca podatkovne baze, pogosto ni povsem jasno, saj Direktiva glede tega ne ponuja konkretnjših smernic.⁹³ V literaturi se denimo pojavlja vprašanje, ali je prevzem pobude za investiranje sploh bistven in ali ni ključen zgolj pogoj prevzema tveganja investiranja.⁹⁴ Nejasno je tudi, kaj sploh pomeni tveganje investiranja: ali zadošča zgolj prevzem finančnega tveganja ali pa je ključno organizacijsko ali morda še kakšno drugo tveganje.⁹⁵

Kadar gre za velike in kompleksne podatkovne baze, je običajno, da pri njihovi izdelavi sodeluje več oseb, ki vsaka prispeva svoj del naložbe v izdelavo. Vprašanje imetništva pravice *sui generis* je v takih primerih odvisno od tega, kdo je prispeval znatne naložbe, ki so predpogoj

⁸⁷ Odstavki 40–42 *BHB*.

⁸⁸ Odstavek 43 *OPAP*.

⁸⁹ Derclaye (2008), str. 98.

⁹⁰ Beunen (2007), str. 135–136.

⁹¹ Člen 7(1) Direktive.

⁹² Uvodna izjava 41 Direktive.

⁹³ Podrobneje o pojmu izdelovalca glej npr. Beunen (2007), str. 146–158; Leistner (2000), str. 169–171; Bensinger (1999), str. 170–181.

⁹⁴ Beunen (2007), str. 148.

⁹⁵ Nekateri menijo, da je bistven prevzem organizacijskega tveganja in da zgolj finančno tveganje ne zadošča (Beunen (2007), str. 152).

za obstoj pravice *sui generis*.⁹⁶ Seveda je v takih primerih mogoče tudi hkratno imetništvo pravice *sui generis* s strani več oseb. V takih primerih je izredno pomembna pogodbeno ureditev imetništva pravic.

Kadar gre za derivativnega imetnika pravice *sui generis*, ki je npr. to pravico pridobil na podlagi pogodbe ali univerzalnega pravnega nasledstva,⁹⁷ za aktivno legitimacijo za sodno uveljavljanje pravic ne bi smelo biti pomembno, kakšna je bila pridobiteljeva naložba v pridobitev pravice *sui generis*. Pogoja znatne naložbe, ki je pogoj za nastanek pravice *sui generis*, namreč ne gre širiti tudi na derivativnega pridobitelja pravic. Pridobitelj pravic lahko te pridobi tudi brezplačno, pa to na obstoj pravice *sui generis* in na njegovo aktivno legitimacijo nima vpliva. Za nastanek pravice *sui generis* je pomembna zgolj presoja, ali je izdelovalec v izdelavo baze vložil znatno naložbo, brez pomena pa je vprašanje, koliko je pravica *sui generis* vredna v pravnem prometu oziroma kolikšno ceno (če sploh kakšno) lahko doseže.

6. Vsebina in kršitev pravice *sui generis*

6.1. Uvodno

Direktiva vsebino pravice *sui generis* opredeljuje kot pravico preprečiti neupravičeno jemanje izvlečkov in/ali ponovno uporabo celotne vsebine baze podatkov ali njenega bistvenega dela, ocenjenega kakovostno in/ali količinsko. Ta pravica se nanaša na dejanja uporabnika, ki presegajo njegove zakonite pravice in s tem škodujejo naložbam izdelovalca baze.⁹⁸

Iz Direktive izhajata torej dve pravici: pravica preprečiti neupravičeno jemanje izvlečkov in pravica preprečiti neupravičeno ponovno uporabo. Obe sta novost, čeprav sta podobni nekaterim že znanim pravicam (upravičenjem) v okviru avtorske pravice⁹⁹ in ju mnogi avtorji z njimi tudi primerjajo ali celo enačijo.¹⁰⁰ Glede na opredelitev obeh pravic in zlasti glede na njuno razlago s strani SEU pa se je izkazalo, da gre vendarle za nekoliko posebni pravici, ki v nekaterih pogledih odstopata od svojih sorodnic v okviru avtorske pravice.

SEU je pojma »jemanje izvlečkov« in »ponovna uporaba« razlagalo široko, tako da se nanašata na vsako neupravičeno dejanje prilastitve in razširjanja v javnosti celotne vsebine baze podatkov ali njenega dela kot rezultata naložb izdelovalca, s čimer se izdelovalcu odvzamejo

⁹⁶ Beunen (2007), str. 153–154; Bensinger (1999), str. 181.

⁹⁷ Člen 7(3) Direktive.

⁹⁸ Uvodna izjava 42 Direktive.

⁹⁹ Davison (2003), str. 87.

¹⁰⁰ ZASP ne govori o jemanju izvlečkov in/ali ponovni uporabi, temveč izrecno našteva, katere izključne pravice pripadajo izdelovalcu baze (141.c člen ZASP). Pravice po ZASP vsebinsko približno ustrezajo pravicama iz Direktive.

dohodki, ki bi mu omogočili amortizacijo stroškov naložbe.¹⁰¹ Predmet varstva s tema pravica je omejen in obsega jemanje ali uporabo:¹⁰²

- (1) celotne vsebine podatkovne baze,
- (2) vsakega kakovostno ali količinsko znatnega dela vsebine podatkovne baze in
- (3) kakovostno ali količinsko neznatnih delov vsebine podatkovne baze, kadar se ti uporabljajo ponovljeno in sistematično, pa je to v nasprotju z običajno uporabo te podatkovne baze ali v nerazumni meri prizadene zakonite interese njenega izdelovalca.

6.2. Jemanje izvlečkov

Jemanje izvlečkov je v Direktivi opredeljeno kot stalni ali začasni prenos celotne vsebine baze podatkov ali njenega bistvenega dela na drug nosilec na katerikoli način in v katerikoli obliki.¹⁰³

Bistveno je, da gre za prenos vsebine baze na drug nosilec, pri čemer ni pomembno, ali je ta nosilec enake vrste kot nosilec izvorne podatkovne baze ter ali je prenos stalen ali začasen.¹⁰⁴ Razlikovanje med stalnim in začasnim prenosom pa je lahko – odvisno od nacionalnega prava – upoštevno pri presoji teže kršitve oziroma pri višini odškodnine zaradi kršitve.¹⁰⁵

Jemanje izvlečkov se zgodi v trenutku, ko je celotno vsebino baze ali njen bistveni del mogoče najti na drugem nosilcu,¹⁰⁶ ni pa treba, da vsebina varovane baze izgine z izvirnega nosilca.¹⁰⁷

SEU se zavzema za široko razlago pojma »jemanje izvlečkov«, ki je brez formalnih, tehničnih ali fizičnih meril.¹⁰⁸ Zato sta narava (vrsta) in oblika postopka, uporabljenega za jemanje izvlečkov, brezpredmetni.¹⁰⁹ Ni pomembno, ali prenos vsebine temelji na tehničnem postopku

¹⁰¹ Odstavek 51 *BHB*.

¹⁰² Glej člen 7(1) in 7(5) Direktive ter člen 141.b ZASP.

¹⁰³ Člen 7(2)(a) Direktive. Sklicevanje na »celotno vsebino baze ali njen bistven del« v definiciji jemanja izvlečkov in ponovne uporabe je logična napaka (glej tudi Aplin (2005), str. 138–139).

¹⁰⁴ Za stalni prenos gre, če je gradivo trajno nameščeno na nosilcu, ki ni isti kot nosilec prvotne baze podatkov, medtem ko gre za začasni prenos, če je to gradivo za določeno krajše obdobje shranjeno na drugem nosilcu, npr. v delovnem pomnilniku računalnika (odstavek 44 *Apis*).

¹⁰⁵ Odstavek 43 *Apis*. V slovenskem pravu bi ta okoliščina lahko prišla v poštev pri odmeri civilne kazni.

¹⁰⁶ Odstavek 36 *Directmedia*.

¹⁰⁷ Odstavka 29–30 *Directmedia*.

¹⁰⁸ Odstavek 38 *Directmedia*.

¹⁰⁹ Odstavek 35 *Directmedia*.

kopiranja vsebine varovane baze podatkov (kot je elektronski, elektromagnetni, elektrooptični ali analogni postopek) ali pa na preprostem ročnem postopku (npr. ročnem prepisovanju).¹¹⁰

Pojem »jemanje izvlečkov« ni odvisen od cilja, ki mu s prenašanjem vsebine podatkov iz varovane baze sledi kršitelj.¹¹¹ Za kršitev gre tudi tedaj, ko prenos vsebine iz varovane baze ni izveden z namenom nadaljnje uporabe prenesene vsebine. Če pa že je izveden z namenom nadaljnje uporabe prenesene vsebine, pa tudi ni pomembno, kakšen je ta namen: nepomembno je, ali je cilj izdelava druge baze podatkov (ki je konkurenčna prvotni bazi ali pa tudi ne ali pa je enako ali različno velika), ali pa to dejanje spada v dejavnost, ki ni izdelava baze podatkov (bodisi da je ta dejavnost komercialna bodisi da ni).¹¹²

Pri presoji jemanja izvlečkov ni pomembno, kaj se s prenesenimi podatki zgodi v morebitni kršiteljevi bazi. Ni pomembno, ali se zaradi prenosa vsebine varovane baze razporeditev teh podatkov v kršiteljevi bazi razlikuje od razporeditve, ki je značilna za varovano bazo. Zato v pojem jemanja izvlečkov ne spada zgolj dejanje mehanskega reproduciranja vsebine baze podatkov ali njenega dela, brez preurejanja, s klasičnim postopkom »kopiraj/prilepi«. ¹¹³ Prav tako ni pomembno, ali je prenesena vsebina v kršiteljevi bazi spremenjena ali urejena na drugačen način kot v varovani bazi.

Kršitev pravice *sui generis* ni pogojena z neposrednim dostopom do varovane baze.¹¹⁴ To pomeni, da varstvo obsega tudi primere posrednega jemanja izvlečkov (enako tudi posredne ponovne uporabe) podatkov, ki sicer izhajajo iz varovane baze, vendar jih je uporabnik pridobil iz nekega drugega vira.¹¹⁵

Zanimivo je stališče SEU, da tako imenovani vpogled v bazo (angl. *consultation*) ne pomeni jemanja izvlečkov in je kot tak dopusten brez soglasja imetnika pravic.¹¹⁶ Vprašanje je vezano na digitalne podatkovne baze, ki jih izdelovalci dajo na voljo javnosti. SEU je pojasnilo, da dejstvo, da je izdelovalec baze omogočil ali dovolil dostop javnosti do vsebine baze (ne glede na to, ali je ta dostop odplačen ali ne), sicer ne vpliva na pravico izdelovalca, da prepreči dejanja jemanja izvlečkov in/ali ponovne uporabe celotne vsebine neke baze ali njenega bistvene-

¹¹⁰ Odstavek 37 *Directmedia*.

¹¹¹ Odstavek 47 *BHB*.

¹¹² Odstavek 48 *BHB*. Prvotni predlog Direktive je bil usmerjen le zoper dejanja kršiteljev, ki imajo komercialni namen.

¹¹³ Odstavka 39–40 *Directmedia*.

¹¹⁴ Odstavek 53 *BHB*.

¹¹⁵ Odstavek 52 *BHB*.

¹¹⁶ Nekateri »pravico do vpogleda« (*right of consultation*) celo štejejo kot novo pravico, ki naj bi jo ustvarilo SEU (npr. Herr (2008), str. 112, 149).

ga dela, da pa se v takem primeru varstvo ne nanaša na dejanje vpogleda tretjih oseb v bazo.¹¹⁷ Kaj dejanje vpogleda dejansko pomeni, SEU ni pojasnilo,¹¹⁸ je pa s tem zmanjšalo tveganje, da bi pravica jemanja izvlečkov delovala kot pravica dostopa do baze.¹¹⁹

6.3. Ponovna uporaba

Ponovna uporaba je v Direktivi opredeljena kot vsaka oblika dajanja celotne vsebine baze podatkov ali njenega bistvenega dela na voljo javnosti z distribuiranjem primerkov, z dajanjem v najem, s sprotnim prenosom (*on-line*) ali drugimi oblikami prenosa.¹²⁰ Gre za ravnanja, ki imajo navadno komercialno naravo¹²¹ in se nanašajo na vsako dajanje rezultatov naložb izdelovalca baze na voljo javnosti, s čimer se izdelovalcu baze odvzamejo dohodki (npr. od oglaševanja na spletni strani), ki bi mu omogočili amortizacijo stroškov te naložbe.¹²²

Za ponovno uporabo gre npr. že v trenutku, ko je vsebina baze naložena na (javno) računalniško omrežje, pri čemer ni nujno, da bi vsebina baze dejansko že dosegla uporabnike.¹²³ Za ponovno uporabo gre npr. tudi v primeru, ko nekdo uporabnikom da na voljo posebno spletno orodje (metaiskalniki), ki omogoča preiskovanje vseh podatkov iz varovane baze podatkov, in tako omogoči dostop do celotne vsebine varovane baze po drugi poti, kot jo je predvidel izdelovalec baze.¹²⁴

Enako kot pri jemanju izvlečkov tudi pri ponovni uporabi cilj oziroma namen ponovne uporabe ni pomemben.¹²⁵ Za kršitev gre ne glede na to, ali je vsebina varovane baze uporabljena v okviru konkurenčne baze kršitelja ali za povsem drug namen.

6.4. Predmet varstva (obseg pravic)

Jemanje izvlečkov in/ali ponovna uporaba sta prepovedana, kadar sta storjena v obsegu, ki zajema celotno bazo ali njen kakovostno ali količinsko znaten del.

¹¹⁷ Odstavki 54–56 *BHB* in odstavki 51–53 *Directmedia*.

¹¹⁸ Iz omenjenih sodb bi bilo mogoče razbrati, da gre za dejanje, pri katerem za prikaz vsebine baze na zaslonu ni potreben prenos – stalni ali začasni – celotne vsebine ali njenega znatnega dela na drug nosilec. Več o vsebini pravice do vpogleda glej Herr (2008), str. 149–150; Davison, Hugenholtz (2005), str. 11.

¹¹⁹ Aplin (2005), str. 140.

¹²⁰ Člen 7(2)(b) Direktive.

¹²¹ Gaster (1999), str. 130, odstavek 515.

¹²² Odstavek 37 *Innoweb*.

¹²³ Beunen (2007), str. 169; Bensinger (1999), str. 194.

¹²⁴ Odstavki 37–54 *Innoweb*.

¹²⁵ Primerjaj Bensinger (1999), str. 189.

Direktiva ne daje odgovora na vprašanje, kdaj se del baze šteje za znatnega in kako razlagati količinsko in kakovostno merilo. SEU je že pojasnilo, da izraz nebitveni (neznatni) del vsebine baze podatkov zajema vsak del, ki ne ustreza izrazu bistveni del, tako s količinskega kot kakovostnega stališča.¹²⁶ Obratno to pomeni, da je znaten vsak del vsebine, ki ni nezaten. S tem pa SEU še ni rešilo vprašanja, kje je meja med neznatnim in znatnim. To je razumljivo, saj absolutne meje ni mogoče postaviti, temveč je treba upoštevati okoliščine konkretnega primera,¹²⁷ vključno npr. z vrsto podatkovne baze oziroma njene vsebine. Kolikor bolj so znatne naložbe v izdelavo baze, toliko manj znaten mora biti odvzeti del vsebine baze, in obratno.¹²⁸ To npr. pomeni, da gre pri bazi, v izdelavo katere je bila vložena naložba, ki komaj izpolnjuje pogoje znatne naložbe, za kršitev šele tedaj, če je odvzet ali ponovno uporabljen pretežen del vsebine; pri bazi, ki je rezultat velike naložbe, pa znaten del lahko pomeni že sorazmerno manjši del vsebine.¹²⁹

SEU je potrdilo, da mora obstajati korelacija med znatnim delom vsebine in znatno naložbo, kar je skladno z ekonomsko utemeljitvijo pravice *sui generis*.¹³⁰ Z drugimi besedami: o znatnem delu vsebine baze govorimo tedaj, ko z neupravičenim ravnanjem imetniku pravic nastane občutna škoda za amortizacijo njegove naložbe.¹³¹

Brez dvoma je znaten del vsebine tisti, ki tudi sam izpolnjuje pogoje za varstvo s pravico *sui generis* (na katerega je torej vezana znatna naložba).¹³² Navadno pa je težko ugotoviti, kolikšen del naložbe v izdelavo podatkovne baze je vezan na točno določen del vsebine baze, zato je v praksi to merilo ugotavljanja znatnosti manj uporabno.¹³³ Treba je tudi upoštevati, da deli vsebine, ki sami po sebi ne bi izpolnjevali pogojev za varstvo s pravico *sui generis*, prav tako lahko pomenijo znaten del vsebine.¹³⁴

Stališča v tuji literaturi o tem, kaj pomeni znaten, so različna, vendar se zdi, da prevladuje mnenje, da mora biti v tem primeru prag razmeroma visok,¹³⁵ če naj preprečuje nastanek izključnih pravic na posameznih elementih vsebine in s tem zagotavlja prost pretok informacij.

¹²⁶ Odstavka 73 in 82 *BHB*.

¹²⁷ Primerjaj Gaster (1999), str. 127, odstavek 497; Derclaye (2008), str. 109; Herr (2008), str. 143.

¹²⁸ Bensinger (1999), str. 205.

¹²⁹ Prav tam.

¹³⁰ Tako tudi Koo (2010), str. 318.

¹³¹ Leistner (2000), str. 173.

¹³² Glej tudi Bensinger (1999), str. 203.

¹³³ Isti, str. 204.

¹³⁴ Prav tam.

¹³⁵ Npr. Beunen (2007), str. 186.

Ali je del vsebine baze znaten, je mogoče presojati tako s količinskega kot tudi s kakovostnega vidika.

• **Količinsko znaten del**

Izraz bistven (oziroma znaten) del vsebine baze, ocenjen količinsko, se nanaša na količino podatkov, ki so bili izvlečeni ali ponovno uporabljeni iz baze, in ga je treba presojati glede na količino celotne vsebine varovane baze. Količina gradiva v bazi domnevnega kršitelja, v katero je preneseno gradivo iz izvirne baze, pri tej presoji ni relevantna.¹³⁶

SEU ni dalo natančnejših usmeritev, kaj naj bi pomenilo količinsko znaten del. Čeprav naj bi bil po mnenju nekaterih avtorjev količinsko znaten del vsebine razmeroma enostavno ugotovljiv,¹³⁷ v praksi in teoriji stališča o tem, kaj se šteje za količinsko znaten del, še zdaleč niso enotna. V tuji sodni praksi se je kot količinsko znaten del štelo npr. že 20 odstotkov vsebine baze,¹³⁸ medtem ko se v literaturi pojavlja stališče, da naj bi to pomenilo vsaj 50 odstotkov vsebine baze¹³⁹ oziroma visok delež vnosov.¹⁴⁰

Ker enotnega in absolutnega merila ni, je treba upoštevati specifičnosti konkretne baze in količino elementov, ki jih vsebuje. Pri tem pa bi se veljalo izogibati situacijam, ko bi zgolj en element lahko pomenil količinsko znaten del vsebine baze, saj bi to vodilo k monopolizaciji posameznih informacij.¹⁴¹ Utemeljen se zato zdi argument, da bi zbirka izpolnjevala pogoje za podatkovno bazo šele tedaj, ko bi vsebovala toliko elementov, da posamezni element ne bi mogel predstavljati količinsko (ali kakovostno) znatnega dela vsebine.¹⁴²

• **Kakovostno znaten del**

Kakovostni vidik bo v praksi navadno igral vlogo dopolnilnega merila, zlasti kadar preneseni ali ponovno uporabljeni del vsebine ne bo količinsko znaten. Bolj ko je odvzeti ali ponovno uporabljeni del vsebine količinsko znaten, manjšo vlogo igra kakovostni vidik, in obrnjeno.¹⁴³

Izraz bistveni (oziroma znatni) del vsebine baze, ocenjen kakovostno, se nanaša na višino naložbe v pridobivanje, preverjanje ali predstavitev vsebine, ki je bila predmet jemanja izvlečkov in/ali ponovne uporabe, ne glede na to, ali je ta del vsebine količinsko bistveni del vsebine varovane baze. Po mnenju SEU lahko tudi količinsko zanemarljiv del vsebine baze s stališča

¹³⁶ Odstavek 60 *Apis*.

¹³⁷ Davison, Hugenholtz (2005), str. 9.

¹³⁸ Derclaye (2008), str. 114.

¹³⁹ Bensinger (1999), str. 207.

¹⁴⁰ Westkamp (2003a), str. 13.

¹⁴¹ Glej Bensinger (1999), str. 210, opomba 960.

¹⁴² Beunen (2007), str. 188.

¹⁴³ Bensinger (1999), str. 207.

pridobivanja, preverjanja in predstavitve pomeni veliko človeško, tehnično ali finančno naložbo.¹⁴⁴

Resnična, notranja vrednost (*intrinsic value*) gradiva, ki je predmet jemanja izvlečkov ali ponovne uporabe, ni merilo za presojo, ali je zadevni del znaten.¹⁴⁵ Tako npr. ni pomembno, ali ima gradivo poseben pomen za izdelovalca baze ali za kršitelja, prav tako ni pomembno, kolikšna je ekonomska vrednost elementa.¹⁴⁶ To preprečuje, da bi lahko bil zgolj posamezni element baze, naj bo sam po sebi še tako vreden, označen kot znaten del, če nanj ni vezana znatna naložba. Takšno stališče je pravilno glede na to, da naj pravica *sui generis* ne bi pomenila razširitve varstva na gola dejstva ali podatke,¹⁴⁷ prav tako pa naj ne bi omogočila nastanka nove pravice na samih delih, podatkih ali gradivu.¹⁴⁸ Namen Direktive je varstvo naložb v izdelavo podatkovne baze, ne pa varstvo podatkovne baze zaradi ekonomske ali drugačne vrednosti njene vsebine.¹⁴⁹

• Neznatni deli

Prepoved ponavljajočega se in sistematičnega jemanja izvlečkov ali ponovne uporabe neznatnih delov vsebine baze iz člena 7(5) Direktive naj ne bi pomenila posebne pravice oziroma naj ne bi širila obsega pravice *sui generis*,¹⁵⁰ namen te prepovedi je zgolj preprečiti izogibanje prepovedi iz člena 7(1) Direktive prek ponavljajočega se in sistematičnega jemanja izvlečkov in/ali ponovne uporabe neznatnih delov vsebine baze, ki bi zaradi svojega kumulativnega učinka resno škodila naložbi izdelovalca baze.¹⁵¹ Določba zato uporabniku baze preprečuje jemanje izvlečkov, ki bi s ponavljanjem in sistematičnostjo privedlo do rekonstrukcije (brez dovoljenja imetnika pravic) celotne baze ali vsaj njenega znatnega dela.¹⁵² Določba prav tako preprečuje tretji osebi, da bi se izognila prepovedi ponovne uporabe iz člena 7(1) Direktive s tem, da bi javnosti sistematično in ponavljajoče se dajala na voljo neznatne dele vsebine baze.¹⁵³

¹⁴⁴ Odstavka 71 in 82 *BHB*. Ravno iz tega razloga nekateri avtorji opozarjajo na problematičnost kakovostnega merila (Davison, Hugenholtz (2005), str. 10). Postavlja se tudi vprašanje, ali lahko znaten del vsebine baze pomeni le en element, za pridobitev katerega pa je izdelovalec porabil znatna sredstva.

¹⁴⁵ Odstavek 72 *BHB*.

¹⁴⁶ Glej tudi Beunen (2007), str. 194.

¹⁴⁷ Glej uvodno izjavo 45 Direktive.

¹⁴⁸ Glej uvodno izjavo 46 Direktive.

¹⁴⁹ Tako tudi Beunen (2007), str. 193.

¹⁵⁰ Tako tudi Westkamp (2003a), str. 9.

¹⁵¹ Odstavek 86 *BHB*.

¹⁵² Odstavek 87 *BHB*.

¹⁵³ Odstavek 88 *BHB*.

Kdaj se šteje, da je uporabnikovo ravnanje v nasprotju z običajno uporabo oziroma kdaj neupravičeno prizadene zakonite interese izdelovalca baze, ni povsem jasno. Vprašanje je, ali med zakonite interese izdelovalca baze spada le interes za povrnitev začetne naložbe v izdelavo baze ali pa tudi interes za kasnejše ustvarjanje prihodkov z uporabo baze¹⁵⁴ ter ali mora biti izkazana že dejanska škoda ali pa zadošča že možnost nastanka škode.¹⁵⁵

6.5. Škodovanje naložbi kot implicitni pogoj kršitve

Iz uvodne izjave 42 Direktive izhaja, da se pravica *sui generis* nanaša na dejanja uporabnika, ki presegajo njegove zakonite pravice in s tem škodujejo naložbam; ne nanaša se le na izdelavo parazitskega konkurenčnega izdelka, temveč tudi na vsakega uporabnika, ki s svojimi dejanji kakovostno ali količinsko občutno škoduje naložbi. Iz tega izhaja, da je škodovanje naložbi bistveni pogoj kršitve. Takšno razlago je potrdilo tudi SEU, ki je vzpostavilo vez med znatno naložbo in testom kršitve: če nekdo prenese ali uporabi znaten del vsebine baze, ki ni rezultat znatne naložbe, kršitev ne bo podana.¹⁵⁶

Direktiva predpostavlja, da je škodovanje znatni naložbi podano takoj, ko gre za neupravičen prenos celotne vsebine ali znatnega dela vsebine baze.¹⁵⁷ To pomeni, da imetnik pravic v takem primeru ni dolžan še posebej dokazovati, da kršitev škoduje njegovi naložbi. Mora pa to dokazovati v primeru, ko gre za sistematično jemanje izvlečkov in/ali ponovno uporabo neznatnih delov vsebine baze: tam je škodovanje naložbi izrecen znak kršitve.¹⁵⁸

7. Nekateri praktični vidiki uveljavljanja pravnega varstva

V sporu zaradi kršitve pravice *sui generis* je z vidika imetnika pravic ključnega pomena konkretizirano zatrjevanje in dokazovanje znatne naložbe v izdelavo podatkovne baze. Zaradi lažjega poznejšega dokazovanja je pomembno, da izdelovalec že v fazi izdelave baze poskrbi za skrbno dokumentiranje naložb. Glede na predstavljeno prakso SEU mora morebitne naložbe v ustvarjanje vsebine baze ločiti od naložb v pridobivanje, preverjanje in predstavitev vsebine baze.

Kadar je pri izdelavi baze udeleženih več izdelovalcev, je z vidika vsakega izmed njih pomembno, da ločeno dokumentira svoje naložbe. Za potrebe poznejšega uveljavljanja pravnega

¹⁵⁴ Več o tem Beunen (2007), str. 203–207.

¹⁵⁵ Beunen (2007), str. 207.

¹⁵⁶ Derclaye (2008), str. 111.

¹⁵⁷ Tako tudi Beunen (2007), str. 201; Davison (2003), str. 89.

¹⁵⁸ Tako tudi Beunen (2007), str. 201.

varstva je tudi pomembno, da so v takih primerih pravna razmerja glede imetništva pravic pogodbeno urejena na način, ki bo v sodnem postopku omogočal nedvoumno dokazovanje imetništva pravic.

Najzahtevnejši del postopka uveljavljanja pravice *sui generis* je navadno dokazovanje njene kršitve. Da bi imenik pravice dokazal kršitev, bo moral dokazati, da podatki, ki jih je pridobil oziroma ponovno uporabil toženec, izvirajo (vsaj posredno) prav iz njegove podatkovne baze. Zlasti v primeru elektronskih podatkovnih baz se imetnik pravic pogosto sreča s težavo, kako temu dokaznemu bremenu zadostiti in sodišče z zadostno stopnjo verjetnosti prepričati o obstoju kršitve. Razlog za to težavo je v prvi vrsti ta, da je navadno izjemno težko (ali pa celo nemogoče) dokazati samo dejanje prenosa podatkov iz varovane baze. Podatki o prometu po elektronskih komunikacijskih omrežjih, s katerimi razpolagajo operaterji in ki bi v določenih primerih lahko kazali, na čigav naslov je bila prenesena vsebina varovane baze, so za imetnika pravic praviloma nedosegljivi, zlasti kadar jih operaterji ne smejo hraniti za potrebe civilnega (pravdnega) postopka.¹⁵⁹

Imetniku pravic praviloma ostane na voljo le dokazovanje kršitve s pomočjo posrednih dokazov oziroma indicjev. Če npr. kršitelj vsebino varovane baze prenese in uporabi za izdelavo svoje baze, lahko na prenos podatkov iz varovane baze kažejo različne okoliščine, npr. enakost ali velika podobnost vsebine obeh baz, obstoj enakih napak v obeh bazah, obstoj več podatkov v obeh bazah, ki niso javno dostopni ali so zelo težko javno dostopni, enak ali zelo podoben izbor podatkov v obeh bazah (zlasti kadar je izbor v varovani bazi zelo omejen in specifičen), enaka ali zelo podobna struktura obeh baz, obstoj podatkov v kršiteljevi bazi, ki imajo v varovani bazi smisel (glede na naravo ali namen baze), v kršiteljevi pa ne, neobstoj istih podatkov v obeh bazah itd.

Dokazovanje kršitve je za tožnika še posebej težavno v primeru, kadar je gradivo, ki ga vsebuje njegova baza, mogoče pridobiti tudi iz javno dostopnih virov. Toženec bo namreč lahko ugovarjal, da je vse podatke pridobil iz javno dostopnih virov, in ne iz varovane baze. Za tožnika bo pomembno, da z dokazom posebnih okoliščin (glej zgoraj) procesno dokazno breme prevali na toženca, ki bo potem moral dokazovati, da je svoje podatke dejansko pridobil iz javno dostopnih virov. V takem primeru za toženca ne bo zadoščal zgolj splošen ugovor, da je te podatke mogoče pridobiti tudi iz javno dostopnih virov (okoliščina, da je varovana baza javno dostopna, pa tudi ni relevantna). Za vsakogar, ki zbira podatke, je torej skrbno sprotno dokumentiranje virov pridobivanja podatkov lahko izredno pomembno, saj mu bo to omogočilo bodisi uspešno aktivno uveljavljanje svojih pravic bodisi uspešno obrambo zoper zahtevke imetnika pravic.

¹⁵⁹ Kot je to primer v slovenskem pravu, glej 163. člen Zakona o elektronskih komunikacijah (ZEKom-1).

Dokazovanja kršitve pravice *sui generis* se je v svoji praksi dotaknilo tudi SEU. V zvezi s tem je pojasnilo, da je okoliščino, da se določeni stvarni in tehnični podatki iz vsebine varovane baze (npr. hiperpovezave, uredniške opombe) ali podatki iz virov, ki niso dostopni javnosti (npr. neobjavljene sodne odločbe), pojavljajo tudi v bazi drugega izdelovalca (toženca), mogoče razlagati kot indic, da je prišlo do jemanja izvlečkov iz varovane baze. SEU pa opozarja, da samo po sebi to ni zadosten dokaz za obstoj jemanja izvlečkov in da je treba presoditi, ali je takšno naključje mogoče razložiti tudi z drugimi dejavniki (npr. s tem, da sta stranki uporabljali iste vire),¹⁶⁰ ne pa s prenosom vsebine med bazama. Dejstvo, da se gradivo, ki ga je izdelovalec varovane baze podatkov pridobil iz virov, ki niso dostopni javnosti (npr. neobjavljene sodne odločbe), pojavlja tudi v bazi drugega izdelovalca, samo po sebi prav tako ni zadosten dokaz za obstoj jemanja izvlečkov, lahko pa na to kaže.

Izdelovalec baze si lahko poznejše dokazovanje jemanja izvlečkov iz njegove baze olajša že v fazi izdelave baze. V vsebino svoje baze lahko vgradi posebnosti ali celo namerne napake, za katere ve samo sam. Če se nato npr. v bazi nekoga tretjega pojavijo enake posebnosti ali napake, je to močan indic, da je ta tretja oseba podatke pridobila iz varovane baze.

Ker je mogoče s podatki v elektronski obliki hitro manipulirati, je z vidika imetnika pravic pomembno, da dokaze o kršitvi čim hitreje in čim učinkoviteje fiksira oziroma zavaruje. Dokaze o tem, katere podatke ima na voljo domnevni kršitelj in kako jih morebiti ponovno uporablja, lahko imetnik pravic pridobi na različne načine, odvisno od tega, kje in kako domnevni kršitelj te podatke hrani ter kako jih morebiti ponovno uporablja. Kadar imetnik pravic sam nima dostopa do vsebin, ki jih hrani oziroma uporablja domnevni kršitelj, oziroma kadar teh vsebin ne more sam fiksirati, bo lahko pomembno vlogo igral sodni postopek zavarovanja dokazov s pomočjo sodnega izvedenca.

Literatura in viri

Knjige in članki

- Aplin, Tanya, *Copyright Law in the Digital Society: the Challenges of Multimedia*. Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2005.
- Bensinger, Viola, *Sui generis Schutz für Datenbanken: Die EG-Datenbank Richtlinie vor dem Hintergrund des nordischen Rechts*. Verlag C. H. Beck, München, 1999.
- Beunen, Annemarie Christiane, *Protection for databases: The European Database Directive and its effects in the Netherlands, France and the United Kingdom*. Wolf Legal Publishers, 2007.
- Beurskens, Michael, *Schranken des Rechtlichen Schutzes von Datenbanken*. Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf/Germany, Faculty of Law, 2004, magistrsko delo, <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=646664> (9. 11. 2013).

¹⁶⁰ Odstavka 51 in 52 *Apis*.

- Chalton, Simon, *The Legal Protection of Databases*. Viva Books Private Limited, 2008.
- Davison, Mark J., *The Legal Protection of Databases*. Cambridge University Press, 2003.
- Davison, Mark J., Hugenholtz, Bernt, Football fixtures, horseraces and spin offs: the ECJ domesticates the database right. *E.I.P.R.* 2005-3, <http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/EIPR_2005_3_databaseright.pdf> (28. 10. 2013).
- Derclaye, Estelle, *The Legal Protection of Databases: A Comparative Analysis*. Edward Elgar Publishing Limited, 2008.
- Derclaye, Estelle, Database sui generis right: the need to take the public's right to information and freedom of expression into account. *New Directions in Copyright Law*, Volume 5. Ed. F. Macmillan. Cheltenham: Edward Elgar, 2007. str. 3–23, <http://works.bepress.com/estelle_derclaye/20> (14. 3. 2014).
- Derclaye, Estelle, What is the Database Sui Generis Right?, *Know IP: Stockholm Network Monthly Bulletin on IPRS*, Issue 9, November 2005, <http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=estelle_derclaye> (14. 3. 2014).
- Derclaye, Estelle, Databases Sui Generis Right: Should We Adopt the Spin Off Theory. *E.I.P.R.* 2004, 26(9), <http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1007&context=estelle_derclaye> (14. 3. 2014).
- Gaster, Jens-Lienhard, *Der Rechtsschutz von Datenbanken: Kommentar zur Richtlinie 96/9/EG mit Erläuterungen zur Umsetzung in das deutsche und österreichische Recht*. Carl Heymanns Verlag KG, 1999.
- Herr, Robin Elizabeth, *Is the Sui Generis Right a Failed Experiment?: A Legal and Theoretical Exploration of How to Regulate Unoriginal Database Contents and Possible Suggestions for Reform*. DJOF Publishing Copenhagen, 2008.
- Hugenholtz, Bernt, Abuse of Database Right: Sole-source information banks under the EU Database Directive. V: Lévêque F. in Shelanski H. (ur.): *Antitrust, patents and copyright: EU and US perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar 2005, str. 203–219; <<http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/abuseofdatabaseright.html>> (28. 10. 2013).
- Hugenholtz, Bernt, Program schedules, event data and telephone subscriber listings under the Database Directive: The spin-off doctrine in the Netherlands and elsewhere in Europe. *11th Annual Conference on International Intellectual Property Law and Policy*. Fordham School of Law, 2003, <<http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/spinofffordham.html>> (5. 11. 2013).
- Hugenholtz, Bernt; Maurer, Stephen M.; Onsrud, Harlan J., Europe's Database Experiment. *Science*, vol. 294 (26 October 2001), <<http://www.ivir.nl/publications/hugenholtz/maurer.pdf>> (28. 10. 2013).
- Koo, Anna, Database Right Decoded. *E.I.P.R.*, 2010, 32(7), str. 313–310, <<http://ssrn.com/abstract=1470676>> (14. 3. 2014).
- Leistner, Matthias, *Der Rechtsschutz von Datenbanken im deutschen und europäischen Recht: Eine Untersuchung zur Richtlinie 96/9/EG und zu ihrer Umsetzung in das deutsche Urheberrechtsgesetz*. Verlag C. H. Beck, München, 2000.

- Pitkänen, Olli; Virtanen, Perttu; Välimäki, Mikko, Legal Protection of Mobile P2P Databases. *Helsinki Institute for Information Technology*. <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.11.3009&rep=rep1&type=pdf>> (4. 11. 2013).
- Stokes, Simon, *Digital Copyright: Law and Practice*. Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2009.
- Westkamp, Guido, *Der Schutz von Datenbanken und Informationssammlungen in britischen und deutschen Recht*. Verlag C. H. Beck, München, 2003.
- Westkamp, Guido, EU Database protection for information uses under an intellectual property scheme: has the time arrived for a flexible assessment of the European Database Directive?, *11 th Fordham Intellectual Property and Policy Conference*, Fordham School of Law, 2003, <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1115432> (14. 3. 2014) (citirano kot: Westkamp (2003a)).

Sodbe Sodišča EU

- Fixtures Marketing Ltd proti Organismos Prognostikon Agonon Podosfairou* (OPAP) (C-444/02) z dne 9. 11. 2004 (citirano kot: OPAP).
- Fixtures Marketing Ltd proti Oy Veikkaus AB* (C-46/02) z dne 9. 11. 2004 (citirano kot: Veikkaus).
- Fixtures Marketing Ltd proti Svenska Spel AB* (C-338/02) z dne 9. 11. 2004 (citirano kot: Svenska Spel).
- The British Horseracing Board Ltd proti William Hill Organisation Ltd* (C-203/02) z dne 9. 11. 2004 (citirano kot: BHB).
- Directmedia Publishing GmbH proti Albert-Ludwigs-Universität Freiburg* (C-304/07) z dne 9. 10. 2008 (citirano kot: Directmedia).
- Apis-Hristovich EOOD proti Lakorda AD* (C-545/07) z dne 5. 3. 2009 (citirano kot: Apis).
- Innoweb BV proti Wegener ICT Media BV, Wegener Mediaventions BV* (C-202/12) z dne 19. 12. 2013 (citirano kot: Innoweb).

Druga gradiva

- DG Internal Market and Services Working Paper: First Evaluation of Directive 96/9/EC on the Legal Protection of Databases, Bruselj, 12. 12. 2005 (citirano kot: First Evaluation).
- Explanatory Memorandum to the First Proposal for a Database Directive, COM(92)24 Final, OJEC 1992 C 156/4, 13. 5. 1992 (citirano kot: Explanatory Memorandum).
- Sklepni predlogi generalne pravobranilke Christine Stix-Hackl z dne 8. 6. 2004 (k zadevi C-338/02 – Svenska Spel) (citirano kot: Svenska Spel (mnenje AG)).

UDK 347.77:004.65:061.1EU(497.4)
Pravni letopis 2014, str. 9–33

MAG. JURE LEVOVNIK

Pravno varstvo podatkovnih baz (izbrani pravni vidiki)

V Evropski uniji pravno varstvo naložb v izdelavo podatkovnih baz temelji na enem od bolj nenavadnih institutov prava intelektualne lastnine, tako imenovani pravici *sui generis*. Ta nastane, če je izdelava podatkovne baze posledica znatne naložbe, in v določenem obsegu in z določenimi omejitvami prepoveduje tretjim osebam dejanja, ki bi lahko nerazumno posegla v zakonite interese izdelovalca baze glede take naložbe. Direktiva 96/9/EC Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov je uzakonila to pravico z namenom spodbujanja naložb v izdelavo podatkovnih baz kot sistemov za hrambo in obdelavo podatkov. Ta prispevek obravnava nekatere izmed temeljnih vidikov pravnega varstva podatkovnih baz na podlagi pravice *sui generis*: pravno opredelitev podatkovne baze, pogoje za nastanek in imetništvo pravice *sui generis* ter vsebino in kršitev pravice *sui generis*. Kot je v prispevku predstavljeno, je ureditev pravice *sui generis* v več pogledih nejasna in pušča precej prostora za različne razlage.

Ključne besede: podatkovne baze, pravno varstvo, pravica *sui generis*, pravice izdelovalcev podatkovnih baz, kršitev pravic

UDC 347.77:004.65:061.1EU(497.4)
Pravni letopis 2014, pp. 9–33

MAG. JURE LEVOVNIK

Legal Protection of Databases (Selected Legal Aspects)

In the European Union, legal protection of investments in the creation of databases is based on one of the most curious institutions of intellectual property law, the so-called *sui generis* right which comes into existence if the creation of a database has resulted from a substantial investment and which, to certain extent and with certain limitations, prohibits third parties to take actions which could unreasonably prejudice the legitimate interests of the maker of the database related to such investment. The Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases introduced this exclusive right with the aim to foster investments in the production of databases as advanced information storage and processing systems. This article discusses some of the fundamental aspects of legal protection based on the *sui generis* right, namely: legal definition of a database, conditions for the emergence and ownership of the *sui generis* right and substance and infringement of the *sui generis* right. As will be demonstrated, the regulation of the *sui generis* right is vague in several respects and leaves a lot of room for different interpretations.

Keywords: databases, legal protection, *sui generis* right, database makers' rights, infringement of rights